

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2026

Yleisltk 19.03.2026
1377/02.00/2026

Valmistelija(t) yleisten palveluiden toimialajohtaja Jari Saarinen,
puh. 044 718 6301, jari.saarinen(at)pshyvinvointialue.fi

Päätös

Esittelijä yleisten palveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus Yleisten palveluiden lautakunta merkitsee tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2026 tämänhetkisen valmisteluvaiheen tiedoksi ja omalta osaltaan sitoutuu sen toteuttamiseen talouden tasapainon saavuttamiseksi.

Ennakkovaikutusten arviointi Ei ennakkovaikutusten arvioinnin piirissä

Toimivallan peruste Hallintosäntö § 42

Valmistelu Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 8.5.2025 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2025. Päätöksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2025. Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 13.6.2025.

Hyvinvointialueen tulee laatia ja toimittaa valtiovarainministeriölle hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisen toimitelimen hyväksymä suunnitelma tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteistä, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkälläkin aikavälillä ja turvaavat lakisääteiset palvelut. Suunnitelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata.

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona olevan päivitetyn talouden tasapainottamissuunnitelman tulee sisältää tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2026–2029 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus yleisestä hintojen noususta). Suunnitelmasta tulee käydä ilmi alueen tavoitteleva vuotuinen sopeutuksen määrä.

Eduskuntakäsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan talouttaan täysimääräisesti tasapainottaville hyvinvointialueille voidaan myöntää mahdollisuus kattaa kertyneet alijäämät pidennetyllä aikataululla. Valtiovarainministeriö voisi hakemuksesta myöntää mahdollisuuden kattaa kertyneet alijäämät vuoden 2027–2028 aikana tai jopa vuoden 2029 loppuun mennessä niille hyvinvointialueille, joille se on välttämätöntä lainsäädännön noudattamiseksi. Kertyneen alijäämän tulee olla katettavissa uudessa määräajassa. Hyvinvointialueen tulee laatia aluevaltuuston hyväksymä suunnitelma kertyneen alijäämän kattamiseksi niin pian kuin mahdollista. Myös investointisuunnitelman toimittamista koskevat määräajat muuttuvat. Tuottavuus ja taloudellisuusohjelmaa 2026 hyödynnettäisiin myös haettaessa lisää aikaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen alijäämien kattamiseen, jos eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt 22.12.2025 taloussuunnitelman vuosille 2026 – 2028, jonka mukaan kertyneet alijäämät katetaan vuosien 2026, 2027 ja 2028 aikana. Taloussuunnitelman mukainen ylijäämä vuodelle 2026 on 7,5 miljoonaa euroa, vuodelle 2027 alijäämä on 47,4 miljoonaa euroa ja 72,9 miljoonaa euroa vuodelle 2028. Luvut tulevat tarkentumaan ja muuttumaan, jos alijäämien kattamismahdollisuus pidentyy vuoteen 2029. Näihin tuloksiin pääseminen edellyttää tiukkaa talouden ja toiminnan ohjausta apunaan tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma 2026.

Tässä vaiheessa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma on luonnosvaiheessa. Omistajaohjaus- ja talousjaosto käsittelee tuottavuusohjelman, jonka jälkeen asia siirtyy aluehallitukselle ja aluevaltuustolle. Kokousaikataulut huomioiden yleisten palveluiden lautakunnalle esitetään 19.3.2026 kokouksessa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2026 tämänhetkinen valmisteluvaihe erityisesti yleisten palveluiden osalta.